

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN MESLEKİ EĞİTİM VE İSTİHDAMI

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde yaşama hazırlanmaları, bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri için akademik, öz bakım gibi becerilerin yanı sıra iş-meslek ile ilgili becerileri kazandırmada amaçlanmaktadır. Ancak ülkemizde yetersizlik tür ve derecesine de bağlı olarak iş yaşamında yerini almayı başarabilen özel gereksinimli bireylerin oranı oldukça düşüktür.

Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin işçi olarak istihdamı, 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesinde öngörülen kota sistemi ile sağlanmaya çalışılmaktadır. 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesinde öngörülen kota sistemi kapsamında;

- 50 veya daha fazla işçi (tarım ve orman işletmelerinde 51 veya daha fazla) çalıştırdıkları;
- Özel sektör işyerlerinde % 3 engelli,
- Kamu işyerlerinde ise % 4 engelli ile % 2 eski hükümlü veya terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.



Özel gereksinimli bireylere yönelik iş ve Mesleki Eğitim Veren Eğitim Kurumları

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi Milli eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yürütülmektedir. Ülkemizde yetersizlik düzeyi orta ve ağır olan özel gereksinimli bireylere yönelik mesleki eğitim hizmetleri, mesleki eğitim merkezleri ve iş uygulama okullarında sürdürülmektedir. Bu okullarda özel gereksinimli bireylere temel yaşam becerileri, bir meslek ve iş ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmak, topluma uyumlarını sağlamak amaçlanmaktadır. İş eğitiminde, genel mesleki bilgi, becerileri, tutumları geliştirmeye ilişkin meslek öncesi beceriler kazandırmak amaçlanırken, mesleki eğitimde seçilen mesleğe yönelik beceri tutum ve bilginin kazandırılması, bağımsız yaşam becerileri arasında olan “meslek öncesi ve meslek becerileri”nin edindirilmesi amaçlanmaktadır.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN MESLEKİ EĞİTİM VE İSTİHDAMI

Mesleki eğitim ve iş uygulama okulları, 27 yaşından gün almamış ve ilköğretimlerini tamamlayan, genel ve mesleki ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumda ki özel eğitime gereksinimi olan bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, topluma uyumlarını sağlamak, iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla kurulmuştur.



Mesleki Eğitim ile İlgili Gereksinimler

- Verimli bir mesleki eğitime gereksinim
- İşlevsel olan bağımsız yaşam ve mesleki becerilerin öğretilmesine gereksinim
- Kontrol altında olacak iş yerlerinin açılmasına gereksinim

İstihdam İle İlgili Gereksinimler

- İş başvurusu ve eleman arayan işyerleri ile ilgili bilgilendirme,
 - İş yerlerinin yerinde tanıtımı ve staj imkânı yaratılması,
 - Sürekli eğitim alabilmeleri,
 - Yetenek ve ilgiye uygun işlerin belirlenip, uygun becerilerin kazandırılması ile ilgili eğitim programlarının düzenlenmesi,
 - sürekli iletişim içerisinde olabilecekleri bir danışman sağlanması,
 - Okul ile işbirliği içerisinde olma,
- beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Özel Gereksinimli Bireylerin İŞKUR'a Kaydı

Engel durumuna göre tüm vücut fonksiyon kayıplarının en az %40'ından yoksun olduklarını, yetkili sağlık kuruluşlarından alacakları engelli sağlık kurulu raporu ile belgeleyen vatandaşlarımız "engelli" statüsünde kayıt yaptırabilir.

Meslekte çalışma güç kaybı oranı vb. oranlar dikkate alınmamakta olup tüm vücut fonksiyon kaybı oranına bakılmaktadır.

Engelli sağlık raporunda çalışamaz ifadesi yer alıyorsa kişinin engelli kaydı yapılmamaktadır.

Özel Gereksinimli Bireylerin Çalıştırılma Koşulları

Çalışma hayatına dair birçok mevzuat düzenlemesi olsa bile, çalışma koşulları denince bakılması gereken ilk yer İş Kanunu ve onun alt mevzuatıdır

İş Kanunu'nun 30'uncu maddesi işverenlerin engelli istihdam yükümlülüğü açıklar.

- Bu maddeye göre işveren engelli işçisini meslek, beden ve ruhi durumuna uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdür ve yer altı ve su altı işlerinde engelli çalıştırılmaz.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN MESLEKİ EĞİTİM VE İSTİHDAMI

Ayrıca Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin 19'uncu maddesine göre engelliler "sağlık kurulu raporunda çalıştırılmayacakları belirtilen işlerde" çalıştırılmaz

İş Kanunu'nun engellilerin çalıştırılması bakımından getirdiği yegâne kural da budur



Genel Olarak Özel Gereksinimli Bireylerin İstihdamının Yüksek Olduğu Meslek Dalları Şunlardır:

1. Büro görevlisi,
2. Gişe memuru,
3. Çağrı merkezi yetkilisi,
4. Destek uzmanı,
5. Fabrika işçiliği,
6. Eğitim-öğretim,
7. Muhasebecilik,
8. Masör,
9. Enstrümancı,
10. Kontrolör,

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN MESLEKİ EĞİTİM VE İSTİHDAMI

Özel Gereksinimli Bireylerin Memur İşe Alım Şartları Nelerdir?

Özel gereksinimli bireylerin memur olabilmesi için iki farklı yöntem bulunmaktadır. Bunlardan ilki EKPSS sınavına girerek yüksek puan aldıktan sonra başvuru yapmaktır. Diğer yöntem ise, kura yöntemi ile boş kadroya yerleşerek engelli adaylar memur olma şansı elde edebilecektir



Özel Gereksinimli Bireylerin İstihdamına İlişkin Görev Ve Yetki Hangi Kurumlardadır?

Engellilerin istihdam süreçleri; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSŞB) tarafından takip edilmektedir.

Sorumlu Genel Müdürlük; Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüdür.

Kamuda istihdam ile ilgili görevli olan kurum; Devlet Personel Başkanlığıdır. Başkanlık; kamu kurum ve kuruluşlarının engelli memur çalıştırma yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin takip ve denetiminden sorumludur

EKPSS ve Kura usulü atanma için sınav ve tercihler; ÖSYM tarafından yapılmaktadır.

İşçi olarak istihdamları Türkiye İş Kurumu tarafında yapılmaktadır. Kamu ve özel sektör işverenlerinin engelli işçi çalıştırma yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin takip ve denetiminden İş-Kur sorumlu ve yetkilidir.

